

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 18.11.1963, sp. zn. 2 Cz 88/63, ECLI:CZ:NS:1963:2.CZ.88.1963.1

Číslo: 12/1964

Právní věta:

Výše normy mank stanovená ředitelem podniku po projednání se závodním výborem ROH v rámci procenta z obrátu jako ukazatele obchodně finančního plánu, stanoveného ministerstvem vnitřního obchodu pro jednotlivá sdružení a v rámci procenta z obrátu stanoveného ředitelem sdružení pro jednotlivé podřízení podniky, je výší normy mank určenou na základě obecně platného právního předpisu; dohoda mezi hmotně odpovědným pracovníkem a podnikem, podle níž je norma manka stanovena odchylně, je neplatná podle § 36 odst. 1 obč. zák.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 18.11.1963

Spisová značka: 2 Cz 88/63

Číslo rozhodnutí: 12

Číslo sešitu: 1-2

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Náhrada škody zaměstnancem

Předpisy: 141/1950 Sb. § 36 71/1958 Sb. § 4

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal na žalovaných svých zaměstnancích náhrady mank zjištěných fyzickými inventurami, a to na základě hmotné odpovědnosti převzaté smlouvou (§ 4 zák. č. 71/1958 Sb.). Inventura skončila mankem proto, že v rozhodujícím období bylo žalovaným na ztráty vzniklé přirozeným úbytkem zboží počítáno jen 0,17 %, a nebylo by tu manka, kdyby bylo žalovaným přiznáno t. zv. ztratiné tak, jak bylo stanoveno ve smlouvách o hmotné odpovědnosti, tj. ve výši 0,27 %.

Posouzení věci záviselo tedy na tom, zda bylo pro normu mank právem použito koeficientu 0,17 % či nikoliv.

Obvodní soud pro Prahu 3 dospěl k závěru, že normy ztratiného jsou stanoveny obecně platnými právními předpisy vydanými ministerstvem vnitřního obchodu a jeho výše je určena jednak určitým procentem z velkoobchodního obrátu, nebo její určení je ponecháno řediteli podniku po projednání se závodním výborem ROH, ovšem v rámci procenta z obrátu, stanoveného pro jednotlivá sdružení

ministerstva vnitřního obchodu a v rámci procenta z obrátu stanoveného ředitelem sdružení pro jednotlivé podniky, a že, poněvadž jde o normu určenou podle obecného právního předpisu, je jakákoliv dohoda, podle níž by norma mank byla stanovena odchylně, neplatná, neboť by odporovala § 36 odst. 1 obč. zák.

Stanovení nižší normy ztrát je však podle názoru obvodního soudu podstatnou změnou smlouvy o hmotné odpovědnosti, kterou nutno posuzovat jako celek a kterou nelze jednostranně měnit. Zaměstnanec neváže taková jednostranná změna normy ztrát ze strany podniku a neodpovídá proto za schodek, který vznikl právě se zřetelem k tomuto jednostrannému snížení normy ztrát. Soud proto žalobu zamítl.

Městský soud v Praze rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a v důvodech svého rozhodnutí uvedl, že ke snížení normy mank, které by zavazovalo zaměstnance, mohlo dojít po projednání se ZV ROH jen se souhlasem hmotně odpovědných zaměstnanců, poněvadž taková změna se musela projevit ve vyúčtování svěřených hodnot. Změna normy mank byla sice dána na vědomí vedoucím prodejen, tito však s ní nesouhlasili. důsledky s jednostranným snížením norem mank nemohou jít k tíži žalovaným zaměstnancům.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu, že rozsudkem obou soudů byl porušen zákon.

Odůvodnění:

Normy mank jsou stanoveny obecně platnými právními předpisy vydanými min. vnitřního obchodu na základě zmocnění daného zák. č. 160/1949 Sb. (srov. MVO č. 83/1958 Ú. L., výnos MVO č. 37/1958 Věstníku; srov. i MVO 379/52. 380/52 až 386/1952 Ú. l., vyhl. MVO č. 264/1953 Ú. l., vyhl. MVO č. 87/1954 Ú. l., směrnice MVO č. 57/1952 Sb. MVO, č. 65/1954 Sb. MVO, výnos MVO č. 26/1959 Věstníku MVO; srov. i úpravu danou vyhl. min. vnitř. obchodu č. 132/1962 Sb.).

Tyto normy mank mají význam domněnky, že zjištěná škoda nepřevyšující maximální hranici normy vznikla nezaviněně přirozenou povahou zboží; nebo z objektivních příčin; tato domněnka platí, jen pokud nebyl prokázán opak (hmotně odpovědný pracovník odpovídá proto za škodu nepřevyšující maximální hranici stanovené normy, jestliže vznikla jeho zaviněním a naopak neodpovídá za škodu, převyšující tuto maximální hranici, zjistí-li se, že se tak stalo z příčin, za něž neodpovídá).

I když tedy normy mank jsou vyvratitelnou právní domněnkou, nelze za platné uznat dohody, v nichž by si hmotně odpovědní pracovníci upravovali obecnou úmluvu s podnikem normy manka jiným způsobem. Taková dohoda by se přičila zákonu a byla by neplatná (§ 36 odst. 1 obč. zák.). Ustanovení o normách mank nedávají totiž stranám právo upravit si výši norem mank obecně jinak. Jinou úpravou je ovšem nejen úprava podle předpisů, které samy stanovily výši normy mank určitým procentem slevy z velkoobchodního obrátu (srov. vyhl. č. 379 až 386/1952 Ú. l.), ale i úprava, která stanovení výše normy mank pro jednotlivé prodejny ponechala v určení ředitelem podniku po projednání se závodním výborem ROH – ovšem v rámci procenta z obrátu jako ukazatele obchodně finančního plánu stanoveného ministerstvem vnitřního obchodu pro jednotlivá sdružení a v rámci procenta z obrátu stanoveného ředitelem sdružení pro jednotlivé podřízené podniky (srov. vyhl. MVO č. 83/1958 Věstníku MVO, vyhl. č. 132). Tato výše normy mank stanovená ředitelem po projednání se závodním výborem ROH (srov. čl. 4 usnesení IV. všeodborového sjezdu, zák. č. 37/1959 Sb.) je výší normy mank určenou na základě obecně platného právního předpisu a dohoda mezi hmotně odpovědným pracovníkem a podnikem, podle níž je norma mank stanovena odchylně, je rovněž neplatná podle § 36 odst. 1 obč. zák.

V daném případě došlo nepochybně ke snížení normy mank ředitelem podniku na podkladě vyhlášky

MVO a mělo tedy oporu v obecně platném předpisu. toto snížení stalo se po předchozím projednání v závodním výboru ROH podle čl. 4 usnesení IV. všeodborového sjezdu (zák. č. 37/1959 Sb.). Souhlasu závodního výboru ROH zde nebylo třeba.

Takovýmto stanovením nové - snížené normy manka, stala se proto neplatná i norma stanovená ve smlouvách o hmotné odpovědnosti žalovaných zaměstnanců prodejen, na které se úprava vztahovala. Čl. 4 výnosu MVO č. 37/1958 Věstníku MVO bylo učiněno nepochybně zadost tím, že zaměstnanci prodejen byli s novým stanovením (snížením na 0,17 %) normy manka seznámeni prostřednictvím vedoucích prodejen, kterým novou úpravu tzv. ztratiného předložili inspektoři.

Se zřetelem k tomu, co bylo uvedeno, nelze pak normu manka, stanovenou ve smlouvě o hmotné zodpovědnosti pokládat za podstatnou součást této smlouvy, jejíž nedodržení činilo by tuto smlouvu neplatnou, stalo-li se toto nové stanovení normy ředitelem podniku v souladu s předpisy.

Právem tedy se všemi účinky byla snížena norma ztrát vzniklých přirozeným úbytkem zboží na prodejnách, na nichž byli zaměstnanci žalováni, z 0,27 % na 0,17 % a vzhledem k tomu, že je stíhala odpovědnost podle platné smlouvy o hmotné odpovědnosti, odpovídají za schodek, který je vykázán nevyúčtováním většího množství zboží v důsledku nižší platné normy manka.

Jestliže tedy krajský soud dospěl k opačnému závěru, porušil zákon v ustanovení § 93 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 4 zák. č. 71/1958 Sb. V témž směru porušil zákon i soud prvního stupně.